



**TEKIJÄNOIKEUKSIEN ABC
ALOITTAVALLE YRITTÄJÄLLE**

 **Yrittäjät**

Sisällysluettelo

Tekijänoikeuksien ABC aloittavalle yrittäjälle.....	3
Mitä IPR-oikeudet ovat?	4
Mitä tekijänoikeudet ovat?.....	5
Milloin tekijänoikeus muodostuu?.....	6
Mitä ei voi suojata tekijänoikeudella?	7
Älä sekoita sananvapauteen.....	7
Tarkkana verkosta löytyvän aineiston kanssa	8
Sosiaalinen media ei tee poikkeusta	9
Copyright-merkki ei ratkaise.....	9
Yksityishenkilöllä on oikeus yksityiseen kopiointiin - yrityksellä ei.....	10
Vahingossa loukatessaankin voi päätyä maksamaan korvauksia	10
Kuinka kauan tekijänoikeus on voimassa?.....	11
Tekijänoikeus koskee myös musiikkia	11
Lisätietoa verkosta.....	12

**Voit liittyä
Suomen Yrittäjien
jäseneksi osoitteessa
www.yrittajat.fi/liity**

Sinä ®let fiksu.

**Tiedät myös rekisteröidyn
tavaramerkin arvon.**



tavaramerkkikampanja.prh.fi

Tekijänoikeuksien ABC aloittavalle yrittäjälle

Tiedätkö, miten yrittäjänä hallitset aineetonta omaisuuttasi? IPR tarkoittaa aineettoman omaisuuden oikeuksia, eli englanniksi intellectual property rights. IPR-asioista on hyvä tietää perusteet jo ennen yrityksen perustamista. Ne saattavat vaikuttaa jopa siihen, minkä valitset toimintimesi tai yrityksesi nimeksi.

Liiketoiminnan kannalta tärkeisiin asioihin kohdistuu aineettomia oikeuksia. Yrittäjät ja yritykset hankkivat niitä suojatakseen omia etujaan. Niitä hankkimalla voi rajoittaa kilpailijoiden toimia ja hankkia näin kilpailuetua.

Tämä opas on tarkoitettu sinulle, aloittamassa oleva yrittäjä. Olet joko perustamassa yritystäsi tai yrittäjänurasi alkutaipaleella. Tämän oppaan avulla tiedät perusasiat tekijänoikeuksista ja osaat hankkia lisää tietoa yritystoimintasi kannalta tärkeistä asioista. Jokainen yrittäjä tai yrittäjäksi aikova törmää IPR-asioihin väistämättä. Opiskelemalla näitä asioita voi myös välttyä mahdolliselta isolta laskulta.

Tämä opas keskittyy tekijänoikeuksiin, koska niiden vähimmäisoppimäärä on hyvä tietää jo yrittäjyyden alkutaipaleella, jotta et vahingossa päädy loukkaamaan jonkun toisen tekijänoikeuksia. Olet nimittäin korvausvelvollinen, vaikka olisit rikkonut tekijänoikeuksia vahingossa. Sinun tulee siis itse tietää, mikä on laillista. Tästä syystä tämä opas keskittyy nimenomaan tekijänoikeuskysymyksiin, jotta välttyisit loukkaamasta jonkun toisen oikeuksia turhaan.

Tämä opas ei kata kaikkea tietoa tekijänoikeuksista, mutta pääset alkuun ja etsimään lisää tietoa. Edessäsi nyt olevassa oppaassa on lainattu Yrittäjän tekijänoikeusopasta. Lisäksi tätä varten on haastateltu Yrittäjien IPR-asiantuntija Albert Mäkelää.

Omat muistiinpanot:

Mitä IPR-oikeudet ovat?

Aineettomat eli immateriaaliset oikeudet (IPR, intellectual property rights) koostuvat muun muassa tekijänoikeudesta ja teollisoikeuksista, kuten patentti, tavaramerkki ja mallisuoja.

Tekijänoikeus on yksi aineettoman oikeuden suojamuoto. Muita vastaavia aineettomia suoja-
muotoja ovat tavaramerkki-, patentti-, malli- ja hyödyllisyysmallioikeus. Sopimaton menettely
elinkeinotoiminnassa kattaa näiden väliin jäävät aukot.

Lain suoja saavat esimerkiksi teoskynnyksen ylittävät

- valokuvat
- tietokoneohjelmat
- tietokannat
- kirjalliset aineistot
- graafinen ja visuaalinen suunnittelu.



Omat muistiinpanot:

Mitä tekijänoikeudet ovat?

Tekijänoikeudet ovat olennainen osa jokaisen yrityksen strategiaa ja liiketoimintasuunnitelmaa. Tekijänoikeudellista suojaa nauttivien kohteiden oikeudet ja niiden hyödyntäminen voivat olla merkittävä osa yrityksesi liiketoimintaa. Tekijänoikeuksien hallinnointi, suojeleminen ja puolustaminen vaativat aktiivista ja strategista otetta aineettomien oikeuksien hoidossa. Tekijänoikeus suojaa henkistä luomistyötä.

Tunnista riskit - vältä harmit

Yritystoiminnassa hyödynnetään usein myös muiden luomia suojan kohteita, kuten kirjallisia materiaaleja, musiikkia ja audiovisuaalista aineistoa. Aineiston käyttöön liittyvät lupa- ja sopimuskäytännöt on tunnettava. Lisäksi on tunnistettava niihin liittyvät riskit. Tekijänoikeuksien rikkominen voi johtaa korvausvelvollisuuteen sekä rangaistukseen. Korvaus ja rangaistus voi aiheutua, vaikka olisi toiminut vahingossa – tekijänoikeuksien kohdalla se ei ole lieventävä asia.

Tee sopimus tekijänoikeuksista

Tekijänoikeus kuuluu teoksen tehneelle ihmiselle eli teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tämä on tekijänoikeuslain ja -järjestelmän tärkeimpiä periaatteita.

Yrittäjän täytyy muistaa tekijänoikeudet myös kumppaneidensa ja vaikkapa alihankkijoiden kanssa. Yrityksen tehdessä sopimuksia alihankkijoiden, freelancereiden tai muiden yrityksen ulkopuolisten kumppanien kesken on oikeuksista sovittava tapauskohtaisesti ottaen huomioon kunkin sopijapuolen tarpeet.

Tekijänoikeus ei siirry tekijältä automattisesti, vaan tekijänoikeuksien siirrosta on aina sovittava. Tärkeää on sopia nimenomaisesti mainiten teoksen muuntelu-oikeudesta ja oikeudesta luovuttaa tekijänoikeus eteenpäin. Nämä oikeudet eivät nimittäin siirry tekijältä, ellei niin erikseen sovita.

Tekijänoikeuskysymykset on syytä huomioida myös työsuhteissa, jos yrityksen työntekijä tuottaa tekijänoikeudella suojattua materiaalia, jota työnantaja haluaisi hyödyntää.

Omat muistiinpanot:

Milloin tekijänoikeus muodostuu?

Tekijänoikeuslain mukaan:

Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selitettävä tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköön se muulla tavalla. Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa tai muuta selitettävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta taikka tietokoneohjelmaa.

Tekijänoikeus on teoksen tekijälle kuuluva yksinoikeus päättää teoksen hyödyntämisestä. Yksinoikeuteen kuuluu myös oikeus kieltää muita käyttämästä teosta. Tekijän yksinoikeutta kaventavat rajoitukset, joita lakiin on sisällytetty yhteiskunnallisten ja käytännöllisten syiden vuoksi.

Teos on luomistyön tulos

Jotta tekijänoikeussuoja syntyy, teoksen on oltava itsenäinen ja omaperäinen henkisen luomistyön tulos. Itsenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että teoksen on erotuttava aiemmista teoksista.

Teos ei saa olla toisen teoksen kopio tai jäljitelmä. Omaperäisyys merkitsee sitä, että teoksen on ilmennettävä tekijänsä luomistyötä: jos joku muu ryhtyisi vastaavan teoksen tekemiseen, ei hän voisi päättyä samanlaiseen lopputulokseen.

Teostason ylittyminen

Teoksen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys tai teostaso. Jos teos ylittää teostason, saa sen luoja teokselleen lain tarjoaman suojan. Jos taas teostaso ei ylity, jää se kokonaan vaille tekijänoikeuslain antamaa suojaa. Esimerkkinä on sisustusarkkitehdin suunnitteleman malliston mukaan valmistettu sohvakalusto, jonka korkein oikeus päätti jäävän teossuojan ulkopuolelle.

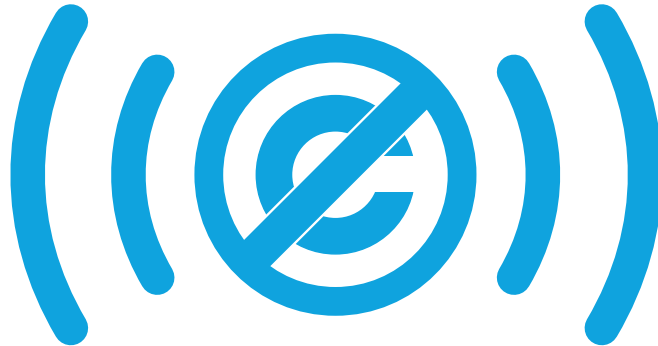
Tekijänoikeus syntyy teoksen luomisen myötä automaattisesti eikä se edellytä minkäänlaista rekisteröintiä tai muuta toimenpidettä. Tekijänoikeuslain luettelo ei ole tyhjentävä, eli tekijänoikeudella voidaan suojata myös muita luovan työn tuloksia kuin mitä edellä on lueteltu.

Omat muistiinpanot:

Mitä ei voi suojata tekijänoikeudella?

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita, periaatteita, tietoa, aiheita tai teemoja. Kuka tahansa saa kirjoittaa kirjan tai maalata taulun samasta aiheesta kuin josta joku toinen on jo kirjoittanut tai maalannut. Samoin samasta uutisesta saa kirjoittaa artikkelin tai jutun käyttäen samoja tietoja tai faktoja, joita toinen samasta aiheesta kirjoittanut toimittaja on käyttänyt.

Suoja kohdistuu kirjallisen tai taiteellisen teoksen osalta kirjalliseen tai taiteelliseen muotoiluun eli niihin valintoihin, joita tekijä on käyttänyt luodessaan oman teoksensa. Tietoja, tosiasioita ja informaatiota saa siis käyttää vapaasti hyväksi; tekijänoikeussuoja ei ulotu niihin.



Älä sekoita sananvapauteen

On hyvä muistaa, että sananvapaus on kuitenkin eri asia kuin tekijänoikeus. Tekijänoikeuslaki ei rajoita jokaiselle kuuluvaa sanan- ja ilmaisunvapautta. Esimerkiksi kirjallisen teoksen tekijä ei voi estää toista henkilöä käyttämästä hyväkseen teokseen kuuluvia tietoja ja muuta informaatiota omassa kirjallisessa teoksessaan tai esimerkiksi arvostelussaan.

Omat muistiinpanot:

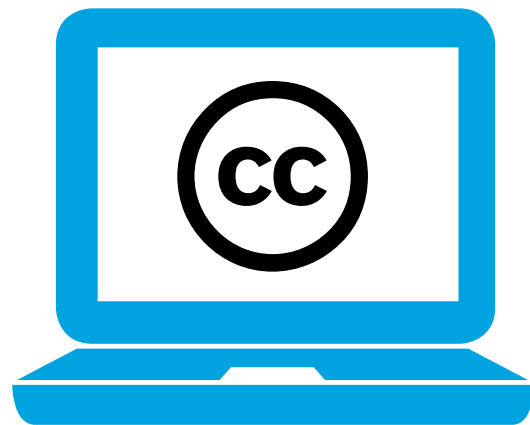
Tarkkana verkosta löytyvän aineiston kanssa

Vaikka aineisto on saatavilla internetissä, ei se tarkoita, että se on vapaasti hyödynnettävissä. Tekijänoikeus on voimassa verkossa siinä missä muissakin paikoissa. Ei voi olettaa, että tekijä olisi luopunut tekijänoikeudestaan, vaikka aineisto olisi esimerkiksi vapaasti luettavissa tai linkitettävissä.

Toisen artikkelien ja muiden aineistojen käyttäminen edellyttää luvan tai suostumuksen hankkimista. Julkistettua teosta saa siteerata, mutta lainattu osuus ja lähde on merkittävä selkeästi. Lainauksella on oltava asiallinen yhteys lainaajan teokseen.

Verkosta kopioitujen kuvien käytössä on aina muistettava, että luvan hankkiminen etukäteen on varmin tapa välttää ongelmilta myöhemmin. Joidenkin kuvien tai palvelujen yhteyteen on liitetty erilaisia käyttöehtoja, joista selviää, miten aineistoa saa käyttää. Tällainen on esimerkiksi Creative Commons -lisenssi. Tällöin aineistoa on mahdollista käyttää ilman erillistä lupaa.

Lisää Creative Commons -lisensseistä: www.creativecommons.org



Omat muistiinpanot:

Sosiaalinen media ei tee poikkeusta

Tekijänoikeuslain säännökset pätevät myös sosiaalisessa mediassa. Eli jos laitat Facebookiin tai muuhun sosiaaliseen mediaan tekijänoikeudella suojattua aineistoa yleisön nähtäville tai kuultaville ilman etukäteen hankittua lupaa, voit joutua vastuuseen tekijänoikeuden loukkauksesta.

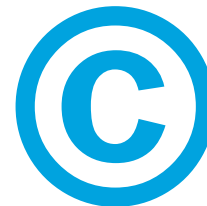
Tällaisesta oikeudenloukkauksesta voi joutua vastuuseen useampi taho:

- se joka tuo, välittää tai linkittää aineistoa (esim. Facebookin käyttäjä)
- se joka ylläpitää sivustoa (esim. yrityksen Facebook-sivuston ylläpidosta vastaava henkilö sekä hänen yrityksensä).



Copyright-merkki ei ratkaise

©-merkin (copyright) käyttämisellä ei ole oikeudellista merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta Suomessa. Mikään ei kuitenkaan estä tekijänoikeuden haltijaa ilmaisemasta teoksensa yhteydessä ©-merkillä, että hän haluaa pitää kiinni tekijänoikeudestaan ja edellyttää muiden kunnioittavan hänen oikeuksiaan teokseen. Jos tekijänoikeussuojan edellytykset eivät täyty, ©-merkki ei kuitenkaan luo suojaa.



Omat muistiinpanot:

Yksityishenkilöllä on oikeus yksityiseen kopiointiin - yrityksellä ei

Yksityishenkilö saa valmistaa teoksesta muutaman kopion. Tämä säännös on tarkoitettu ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa kopioita tehdään henkilökohtaista käyttöä varten.

Yritys ei voi oikeuttaa toimintaansa yksityisen kappaleen valmistamista koskevan säännöksen perusteella. Yrityksellä täytyy olla lupa joko suoraan tekijältä, oikeudenhaltijalta tai tekijänoikeusjärjestöltä jakaa esimerkiksi kirjan osien tai artikkelien kopioita luentokoulutuksen yhteydessä.



Vahingossa loukatessaankin voi päätyä maksamaan korvauksia

Tekijänoikeuksia tulee kunnioittaa. Jos käyttää luvatta tekijänoikeuden suojaamaa materiaalia tai muuten rikkoo tekijänoikeuslakia, voi joutua maksamaan tekijänoikeuden haltijalle rahallisen hyvityksen ja vahingonkorvauksia.

Hyvityksen maksamisvelvollisuus ei edellytä tahallisuutta tai tuottamusta. Tämä tarkoittaa, että vaikka teoksen käyttäjä ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää käyttävänsä suojan kohdetta vastoin lakia, on hän velvollinen maksamaan taloudellisten oikeuksien loukkaamisesta hyvityksen.

Tekijänoikeuden loukkauksesta voi aiheutua myös vahingonkorvausvelvollisuus. Lainvastainen teosten käyttäminen voi olla myös rangaistavaa rikoslain nojalla.

Omat muistiinpanot:

Kuinka kauan tekijänoikeus on voimassa?

Tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta tekijän kuolinvuodesta. Tämän ajan teokset saavat suojaa. Tekijän kuoltua tekijänoikeudet siirtyvät joko perillisille tai puolisolle. Ne voivat siirtyä myös testamentin perusteella testamentinsaajalle. Perillisistä tai testamentinsaajista tulee oikeudenhaltijoita tekijän sijaan. He hallinnoivat oikeuksia 70 vuotta tekijän kuoleman jälkeen.

70

Omat muistiinpanot:

Valokuvilla on lyhyempi suoja-aika

Tärkeä poikkeus koskee valokuvia. Vain osa valokuvista saa varsinaista tekijänoikeussuojaa, jota koskee edellä mainittu pitkä suoja-aika. Valtaosaa valokuvista suojataan tekijänoikeuslakiin sisältyvällä ns. lähioikeudella. Tällöin suojan voimassaoloaika on 50 vuotta kuvan ottamisesta.

Tekijänoikeus koskee myös musiikkia

Tekijänoikeusjärjestö Teosto edustaa säveltäjiä, sanoittajia, sovittajia ja musiikin kustantajia. Gramex puolestaan edustaa muusikkoja ja äänituottajia. Järjestöt edustavat eri kotimaisia ja ulkomaisia oikeudenhaltijoita. Molemmilla on oikeus ja valtuudet sopia sopimuksia musiikin käytöstä esimerkiksi kampaamoalan yrityksen tiloissa.

Luvanhanointia helpottaakseen Gramex ja Teosto ovat perustaneet yhteiset GT Musiikkiluvat Oy:n, jonka kautta luvat musiikin soittamiseen liiketiloissa voi hankkia helposti:

www.musiikkiluvat.fi

Lisätietoa verkosta

Yrittäjät.fi

Lisää tietoa löydät muun muassa Yrittäjien verkkosivuilta osoitteesta www.yrittajat.fi » Yrittäjän ABC » Innovaatiot ja aineeton omaisuus

Yrittäjän tekijänoikeusopas

Lisäksi kannattaa lukea Elinkeinoelämän keskusliiton, Keskuskauppakamarin ja Suomen Yrittäjien yhteinen tekijänoikeusopas: Yrittäjän tekijänoikeusopas. Tämän reilun 30-sivuisen oppaan löydät Elinkeinoelämän keskusliiton sivuilta: www.ek.fi » EK vaikuttaa » Yrityslainsäädäntö » Teollis- ja tekijänoikeudet (IPR)

Neuvontapalvelu Yrittäjien jäsenille

Yrittäjien jäsenet voivat kysyä lisätietoa tekijänoikeusasioista myös Yrittäjien valtakunnallisesta puhelinneuvonnasta. Neuvonta on tarkoitettu vain Suomen Yrittäjien jäsenille, sen yhteystiedot löytyvät osoitteesta www.yrittajat.fi/neuvontapalvelut

Omat muistiinpanot:

YRITTÄJÄN
TIE MENESTYKSEEN
EI OLE KOSKAAN
OLLUT HELPPO.



Meiltä saat tukea:
yrittajat.fi/tulemukaan

 **Yrittäjät**
Yrittäjyyden puolesta.

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA



SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 3. krs, 00250 Helsinki

PL 999, 00101 Helsinki

09 229 221

toimisto@yrittajat.fi

www.yrittajat.fi